

Башкортостан Республикаһының
Ауырғазы районы муниципаль районының
Талбазы ауылы Лицейы Муниципаль дөйөм белем биреү учреждениеһы

“Минең ғаиләм – минең шәжәрәм”

Башкорт теле һәм әҙәбиәте
уҡытыусыһы А.Ә.Ғүмәрваның
эш тәҗрибәһенән

“Минең ғаиләм – минең шәжәрәм”

Төзөнө: башкорт теле һәм әзәбиәте

укытыусыһы Ғүмәрова А.Ә.

Максат. Укыусыларҙа ғөрөф - ғәзәттәргә, ғаилә традицияларына, йолаларына кызыкһыныу уятыу, нәселдәренең тарихы менән кызыкһынырға өйрәтеү; быуындар бәйләнеше, исем, фамилиялар, уларҙың килеп сығышы, әһәмиәте тураһында күзаллауҙарҙы тәрәнәйтеү; үз ғаилә менән ғорурланыу хистәре, Ватаныбыҙҙың үткәненә, өлкәндәргә карата ихтирам, мөхәббәт тәрбиәләү.

Йыһазлау. Шәжәрәләр, девиз, магнитофон, "Алтын туй" йыры, курай моңо, плакаттар, "Милли ризыктар", "Халык ынйылары" күргәзмәһе.

Плакаттар: *" Илен белмәгән - игелекһез,
Халкын белмәгән - холокһоз,
Нәселен белмәгән - нәселһез"
"Ырыуын танымағанды кеше зурламаһ"*

(Курай моңдары аһтында өс аҡһакал сыға)

1 аҡһаҡал Бына, йәмәғәт, ялан-ерҙәрҙе карап сыктыҡ. Шул кәҙәр гүзәл тәбиғәттә күргәнегез юктыр әле. Ул тауҙары, сылдырап аҡкан шишмәләре, калын урмандары! Йәнлектәре тураһында әйтеп тораһы ла юк. Әллә шунда төплөнәбезме? ...

1 алып барыусы Хәйерле көн ,уҡыусылар, уҡытыусылар,ата-әсәләр, килгән ҡунаҡтар! “Минең ғаиләм – минең шәжәрәм” тигән байрамды башлайбыз!

2 алып барыусы Нимә ул шәжәрә?Был һүз нимәне аңлата? Уның менән кемдәр ҡызыкһына? Шәжәрәне белергә кәрәкме? Һез үзегеҙҙең нәсел тарихын беләһегеҙме? Бына ошо һорауҙарға без бөгөнгө кисәбеҙҙә яуап бирербез.

3 алып барыусы.Добрый вечер, дорогие гости! *(на чувашском языке)*

1 алып барыусы. Әҙәби телдә “шәжәрә” һүҙенең мәғәнәһе нәсел-ырыу тарихы тигәнгә тура килә. Төркиҙәрҙә, ғәрәптәрҙә, немецтарҙа, рустарҙа шәжәрәләр өйрәнеүҙең күп быуатлыҡ тарихы бар. Этнографик ғалимдарҙың яҙыуҙарына карағанда Тымыҡ океандағы архипелагтарҙа йәшәүсә халыҡтар араһында 80-90 быуын нәсел тарихтарын беләүсә кешеләр бар икән. Шәжәрәләрҙе беләү яҡын кәрҙәш-ырыуҙар араһында никахка кереүҙән һаҡланыу өсөн кәрәк икән.

2 алып барыусы. Эйе, “Илен белмәгән – игелекһеҙ, халкын белмәгән – холоҡһоҙ, нәселен белмәгән – нәселһеҙ” тип юкка ғына әйтмәгән халқыбыҙ. Әҙәм балаһына үҙенең ете быуын бабаһын беләү тейеш, тигәндәр бороңғолар.Шул ваҡытта ғына кеше тыуған иленең, тыуған төбөгөнөң, тыуған йортоноң үткәнен, үз халқының сығышын белә. Шуның өсөн дә без бөгөн шәжәрәне, тыуған ауылдың үткәнен беләү һәм өйрәнеү, тыуған төбөктөң тарихи урындарын хөрмәт менән һаҡлау тейеш тибеҙ.“Шәжәрә” һүҙенең күп төрлө синонимы бар: тарих, нәсел ағасы, шәжәрә ҡитабы, ырыу һәм башкалар, ә руссаһы – родословная.

3 алып барыусы. Каждому человеку важно знать свои корни...

1 алып барыусы. Шәжәрәне, йәки нәсел ағасын белеү, эзләү безҙең дә игелекле бер эшебез булыр, ә хәзер һүҙҙе 7 сыныф укыусыларына бирәбез.

Р. Файзуллин "Онотма һин"

Хәтерләүҙән куркма һин!

Үткәнеңде онотма һин!

Бел һин йырак бабайҙарҙың

Нисек итеп көн иткәнен,

Ни иккәнен, ни сиккәнен,

Ниндәй уйҙар, ниндәй моңдар

Безгә калдырып киткәнен.

*Исеңдә тот уларзың һин
Һуғыштарза кан түккәнен,
Тыуған ерзең иреге өсөн
Зиндандарза интеккәнен...
Һәр карыш ер һуғарылған
Шаһит йәндәр кандарында.*

2 алып барыусы. Беззең лицейза “**Иң якшы шәжәрә**” конкурсы үткәрелде. Сәхнәгә жюри ағзаларын һәм еңеүселәрзе сакырабыз. (*Сығыштар*)

†“Һинең исемең”

†“Һинең фамилияң”

†“Нәсел ағасы”

†“Ғаилә тамғаһы һәм девизы”

1 алып барыусы. Шәжәрәне язма рәүештә йәки телдән-телгә күсереп һаклау урыны – ғаилә. Бик күп ғаиләләрзе бороңго бабаларының исемдәрен, уларзың кем булыуҙарын якшы беләләр, иштәлектәрен кәзерләп һаклайҙар. Безгә лә хәҙер иғтибарлырак булырга тура килер, сөнки ата-әсәһенең туган көнөн, әбей-бабайҙарзың тулы исемдәрен белмәгән балаға шәжәрә төҙөү кыйын буласак.

3 алып барыусы. Семья – опора человека...

2 алып барыусы. Ғаилә! Ни кәзәр шатлык, ни кәзәр тантана был һүззә! Ә нимә һуң ул ғаилә? Ул нимәнән башлана? Ниңә шул хәтле кәзәрле, якын ул һүз? Без шул һораузарға яуап эзләйбез. Тимәк, ғаилә, ата-әсәләр, әбей-бабайзар - шәжәрәнең төп сығанағы. Һүззе 3 б синиф укыусыларына бирәбез.

(Шигырзар)

(Ишек шакыйзар. Ишектән кескенә генә, ап-ак һакаллы Йорт эйәһе керә.)

Йорт эйәһе. Тамам аптыраным, хужаларзы юғалттым , ә улар минән башка күңел асып яталар. Күр инде һин уларзы!

2 алып барыусы . Тукта әле, бабакай, һин кемдең бабаһы булаһың һуң?

Йорт эйәһе. Мин бер кемдең дә бабаһы түгел, мин Йорт эйәһе булам. Ғаиләм өйгә кайтмағас, борсолдом, уларзы эзләп килдем. Мин бит бик якшы ғаиләлә йәшәйем. Насар ғаиләлә тауыш-ызғыш, йәм юк, ундай ғаиләнән хатта йорт эйәләре каса...

2 алып барыусы. Бына эш нимәлә икән,хәзер аңланым. Һин безгә асыуланма инде, бөгөн беззә “Ғаилә байрамы”. Әйзә һин дә беззең менән күңел ас.

Йорт эйәһе. Бик теләп ризалашам, рәхмәт. Форсаттан файзаланып һезгә

теләктәремде еткерәм, ләкин күп һөйләргә яратмайым.

(Васыят укый)

Ғаилә нигезен васыят итәйек балаларға,

Өндәү һүзе - ата-әсәләргә!

Ғаилә нигезен васыят итәйек балаларға,

Бер көнгәлә, бер йылға ла түгел, мәңгелеккә,

Ғаилә нигезен васыят итәйек балаларға,

Һаклаһындар, ололарзың ышанысын аклаһындар!

1 алып барыусы. Рәхмәт һиңә, Йорт әйәһе, якшы һүззәрең өсөн!Һинең

ышанысыңды акларбыз. Беззең укыусылар за бик акыллы, әзәпле, тәртипле, инсафлы. Улар араһында мөнәжәт башкара белеүселәр зә бар

(Мөнәжәт әйтәү)

1 алып барыусы .Шәжәрәләр белеү, язып барыу – матур ғәзәт. Үзебез

кызыкһынмаһак был эште башкалар эшләмәс. Безгә милли ғәзәтебеззе дауам иттерергә кәрәк. Шәжәрә аркылы кешеләр ата-бабаларының дауамсыһы булыузарына төшөнгәндәр. Шәжәрәне белеү тыуған илгә, ергә, телгә мөхәббәт һәм һаксыл караш тәрбиәләй, туғандарға, күршеләргә хөрмәт күрһәтеп йәшәргә кәрәклекте искәртә.

2 алып барыусы. Кәзерле кунактар! Байрамыбыздың беренсе өлөшө тамам, иғтибарыңыз өсөн рәхмәт! Һезгә барығызға ла ифәнлек-һаулык, ғаилә бәхетә теләйбез, һәр бер аткан таңға шатланып, бер-берегезең кәзерен белеп йәшәгеҙ! Кисәбеззең икенсе өлөшөн байрам табынында дауам итербез.

3 алып барыусы. Спасибо за внимание!..

